

Megjelenik
minden hó 1-én és 15-én.

Előfizetési ár
Egész évre 6 frt o. é.
Félévre . 3 " " "

A közlemények és előfizetése-
sek bérmentve küldendők.

Szakhírdetések
egy petit hasábsora 6 krral
számítatik.

HASONSZENVI KÖZLÖNY.

Előfizethetni

vidéken

minden cs. kir. posta-
hivatal utján.

Gyöngyösön

a szerkesztőnél.

Egerben

az érseki lyceumi
nyomdában.

Alapos ismereteket terjesztő orvosi lap a homöopathiáról.

Szerkesztő-tulajdonos: **Horner István**, a gyöngyösi közkórház igazgató-főorvosa.

TARTALOM: A kór-vizsgálat. — Süly (Scorbut)-kóresetek. — Két czombfej-fizsamodásnak sikeres visszatétele. — Könyvis-
mertetés (folytatás). — Időjárás és közegészségi észleletek. — Hirdetés.

A kór-vizsgálat.

A tapasztalt és művelt orvos, ügyességét és kép-
zettségét már azon pillanatban kiténteti, midőn a beteg
ágyához közelít; mert legyen a kór bármily csekély,
annak biztos eltávoztatása akkor sikerülend, ha annak
természete az orvos által tisztán és tökéletesen minden
oldalról felismertetik. Erre nézve nem elegendő, hogy
a betegséget bár az ő valóságos és igaz nevével megne-
vezni tudja, ismernie kell azonkívül mindazon körülmé-
nyeket, melyek befolyása előtt, vagy alatt a kór szár-
mazott, kezdetében lefolyt és most szemünk elé tűnik.
Már ezen rövid előterjesztésből is kiderül, mily fontos
és alapos ismeretek kívánatnak arra, hogy az orvos a
beteget kellően és lelkiismeretesen megvizsgálja.

Azon orvos, ki tudományát szenvedélyesen műveli,
ki minden percét tanulmányának bővítésére fordítja,
ki élete minden örömeit egyedül a kórok szerencsés el-
távolításába helyezi, nem egyszer jön azon helyzetbe,
hogy kénytelen magában azon kérdést támasztani, mily
összefüggésben vannak az előtte levő kórjelek, melyek
a főbbek — melyek a mellékesek, mily módot fog vá-
lasztani arra, hogy a betegséget minden oldalról töké-
letesen megismerje?

A hasonszenvi orvos eljárása e részben még terhe-
sebb, ha csak a hasonszenvi irodalomban eddig fájda-
lom! igen gyakran tapasztalt schlenndriánt folytatni nem
akarjuk; — mivel a kórnak általános meghatározása
után, még a kórtünetmények specialis taglalásába kell
ereszkedni, hogy a kórjeleknek ekként felfedezett saját-
ságait, különserüti tulajdonait, a választandó gyógyszer
egyedüli s kizárólagos tulajdonaival a hasonlatosság elve
szerint összegegyeztetni s meghatározni képes legyen;
mert valamely kóresetet megnevezni, az ellene alkalma-
zott gyógyszereket elszámítani, a kimenetelt megemli-
teni, ez mindössze nem elegendő arra, hogy a tudomány-

ban elismerést és helyeslést nyerjen; a tudomány em-
bere még ezenfelül követeli azt: hogy minden kóreset
helyére, kiterjedésére, természetére nézve tökéletesen
és érthetőleg körülírva legyen, a gyógyszerek műkö-
dése alaposan meghatározva, és indokolva, ekként min-
den egyes kórrajz a tudomány követelése szerint tár-
gyalva.

A fentebbiek után tehát kitetszik, hogy a hason-
szenvi orvos még akkor is folytatja vizsgálódásait, mi-
dőn azt az eddigi rendszer orvosai már bevégeztnek
tekintik. Mindezeket azonban értekezésünk folyama alatt
bővebben fogjuk felvilágosítani és fejtegetni.

A kór meghatározásánál a gyakorlat és a tuda-
mány e következő eljárást és utmutatást tüzi előnkbe:

A beteg átvételénél leglényegesebb teendő: a kór
származása- és befolyásáról biztos tudomást szerezni.
Az első kérdés tehát, melyet a tapasztalt orvos betegé-
hez intézend, akként fog hangzani: mióta beteg, és mily
érzésekkel kezdődött betegsége? Ebből ki fog tinni az
idő, melyet a betegség igénybe vett, és tudva lesznek
azon jelenségek, melyekkel kezdetét vette a betegség.
Minthogy azonban közönségesen azt tapasztaljuk, hogy
a betegek nagyobb része csak azon naptól vagy perc-
től számítja a betegséget, midőn a szenvedés már kifej-
lődött, ne állapodjék meg az orvos a fentebbi kérdésnél
sem, hanem igyekezzék kipuhatolni, mennyi idővel
előzte meg a betegséget az ugynevezett rozszullét (ezen
kifejezést kivált miveletlenebb betegeink jobban is értik)
és pedig különösen csak kedélyében tapasztalt-e válto-
zást, vagy egyes testrészekben vagy életművekben?
Mert gyakran egy a betegség kitörését megelőző, és te-
kintélyetlennek látszó főfájás, ingerlékenység, tagok el-
zsibbadása, orrvérzés, fülzúgás, szorulás vagy a szokott-
nál lágyabb székiürülés, oly következtetésekre adnak
alkalmat a gondolkozó orvosnál, melyek a kór felisme-
résére kiténő fontossággal bírnak. Az elbeszélés alatt

az orvos a beteg előadásait figyelemmel kísérrje, szeméit róla elne távoztassa, mert az előadásból gyakran a lelki állapot is világosan kitűnik, sőt némely életművek szenvedéseit is, és a szenvedések fokát a hang, az előadás sebessége vagy lassúsága vissza tükrözik.

A beteg előadását az orvos meg ne szakítsa, legfeljebb arra intse, hogy a változásokat azon rendben adja elő, melylyel napról napra bekövetkeztek. Sokan Hahnemann azon rendszabályát, mely az orvosnak teendőit a kórtínevények leírását illetőleg tartalmazza, nevetség tárgyává tenni igyekeztek; pedig ha sokoldalú gyarlóságunkat, melyek közé a feledékenység is tartozik, elismerni akarjuk, e rendszabály valóban nem oly felesleges, mint ezt ennek gunyolói magukkal elhithetni akarják.

A kór származása és lefolyása felől minden oldalról értesülve lévén az orvos, térjen át most az ok kifizérésére. Tagadhatatlan, miszerint származnak kórok minden tudvalevő ok nélkül is, ily esetekben kérdezze meg a beteget, ha hasonló kórban már máskor is szenvedett-e? nem családi kór-e az, mely őt időszakonként ily szenvedésekbe ejti? Ha a beteg természete előtte ismeretlen, tapogatódzék ez iránt is, miként folyt le egyébkor e betegség, mily változásokon ment az keresztül, mi használt vagy ártott akkor? Ha mindezek a betegség okának megtudására nem elegendők, tudakozódjék a beteg életmódja iránt, lehet hogy kifárasztó tevékenység, testi vagy lelki szenvedély, a beteg természetével meg nem egyező életmód, czélszerűtlenül használt gyógyszerek fognak a kór alapjául tekintethetni.

Vannak több esetek, midőn a beteg számot adni képes azon ártalomról, melynek betegségét tulajdonítja, mely az orvos által is valóságosnak elismertetik; de mivel a beteg többnyire akkor keres segédelmet betegsége ellen, midőn a kór már kifejlődött, csak igen ritka eset az, hol hatalmunkban állana a *tolle causam sublatu effectus* gyógyjelentést a gyakorlatban alkalmazni. — Bár a hasonszenvi orvosok az általános gyógytudomány ezen axiómáját szintén elismerik, és a hol lehet még alkalmazzák is, de e részben egészen eltérő az ő eljárásuk az allopathikus, vagy a mostani izlés és divat szerint physiologikus orvosok eljárásától, kik az ok eltávolítása és elenyészte után is, okellenes gyógyjelentéseket tesznek, azt hívén, hogy ha a beteg gyomorlással megbetegszik, a gyomrot mindenkor és minden esetben ki kell üríteni; ép úgy: ha a baj vértódulásból eredettnék feltételeztetik, ott vért kell bocsátani, mely álokoskodásokat a beteg életével kénytelen gyakran megvásárolni. Ezen állításunk legkevésbé sem nagyított, miután a tapasztalás elég szomorú példákat tüntet előnkbe, hol a hánytatók és hashajtók után, nemesak hogy

semmi javulás be nem áll, hanem örökös emésztetlenség, hascsikarások, makacs hasmenések támadnak, sőt súlyos gyomor és bélhártya lobok is; a vérbocsátások után vérhiány, mely temérdek utóbetegségnek teszi alapját.

A hasonszenvi orvos az okot szintén mély vizsgálódása tárgyává teszi, sőt még ennél tovább terjeszkedik, mert p. o. a csorvás láznál nem elégszik meg a beteg azon vallomásával, hogy gyomrát eledellel vagy itallal tulterhelte, hanem azonfelül a speciális vizsgálódásra tér által, s tudni ohajtja, milynemű eledelek vagy italok voltak azok, melyek a betegség származására okul szolgáltak, kövér ételek voltak-e azok, éretlen gyümölcs okozta-e a gyomor szenvedést, — nem volt-e az evés előtt vagy alatta a lelki állapot felhevült? mindezek tudása egyedül ő előtte bir érdekeltsséggel, ki a gyógyszerek physiologikus tulajdonait ismerve, a kölcsönös viszonyokat is, melyek minden betegség speciális oka és a gyógyszer között léteznek, meghatározni, és a hasonlatosság elve mellett alkalmazni tudja.

De még ezeknek tudása mellett sem állapotodik meg a hasonszenvi orvos, hanem még egyéb körülmények után is tudakozódik, melyek a régi gymód követői előtt tekintetet sem érdemelnek. A hasonszenvi **differentialis diagnosis**nak alapját teszi ugyanis ezenfelül a kórjeleknek időszerinti változása: éjjel, reggel, délben vagy este nehezbülnek vagy enyhülnek-e azok? hidegre vagy melegre változnak-e? nyugalom vagy mozgás által nehezdednek vagy kisebbbednek-e? éjszakai vagy nyugati szelek által ujulnak-e? s bár a Physika hasonló változásoknak okát és jelentőségét világosan megmagyarázza, mind e mellett meghökkenve és némán áll ott a physiologiai gyógytan követője midőn betege neki ilyeseket panaszol, mert ő hiányos gyógyszer ismerete alapján ezen individuális különbségeknek érvényt s alkalmazást tulajdonítani nem képes.

Az okok kifizérésénél nagy fontossággal bir még a táj és járványok ismerete is. Melyik orvos az, ki nem ismerné, mily befolyással van az egészségre a mocsáros levegő, s mily sajátos kórok szoktak e tájon kifejlődni? — melyik orvos nem tudja, hogy járványos betegségek uralkodása alatt, a kór kezdetében már annak fajat és természetét megjósolhatja?

A betegségek okai között méltó helyet foglal el továbbá a foglalatosság, melyet a beteg követ. Tudjuk azt, mily különbség létezik egy szobatudós és egy földműves betegsége között; tudjuk azt is, hogy bizonyos mesterségek bizonyos kórnek kifejlődésének kedveznek. — A szülőkről öröklött betegségeket, mivel ezekről már értekezésünk kezdetén tettünk említést, e helyen csak újra feljegyezzük.

A kór eddigi lefolyásáról, származásáról, és okairól

ekként biztos és kimerítő tudomása levén már az orvosnak, áttér a szorosán ugynevezett vizsgálatra. Minden életmű, melynek beteges állapota felől most már biztos tudomást nyertünk, anatómiai, physiologiai, kórboncz-tani, chemiai és physikai természetére és tulajdonsá-gaira nézve szigoruan, feláldozó szorgalommal, minden segédeszközök igénybe vétele mellett, megvizsgálándó. Nem elegendő ekként Hahnemann organuma szerint egyedül a kórjelek összeségét a gyógyításnál alapul venni; ily eljárás megbocsátható volt Hahnemann ide-jében, midőn a nevezett melléktudományok még töké-letlenek valának; de kimenthető is volt, miután a vég-hetetlen pontosság és szorgalom, melyet Hahnemann a kór kikérdezésére fordított, és tanítványainak ajánlott, bizonyosan sok hiányt pótolni, melylyel mi ezen egy-szerű eljárást, melyet ma mechanicusnak nevezünk, vá-doljuk; most azonban, midőn a segédtudományok any-nyira kifejlődtek, hogy a gyógytudományra kellő fel-világosítást terjesztenek, ezen vivmányokat a hason-szenvi orvosnak is feledni, vagy nem ismerni, tudatlan-ságot és roszt akaratot árulna el.

Súly (Skorbut) kóresetek.

1. Tóth Józsefné gyöngyös-halászi illetőségű, 34 éves, férjzett több gyermek anyja. Ez idei inségét őszin-tén bevallja; három héttel ezelőtt lábai kezdtek fájni, a lábikrák feszülni, megkeményedni, nem sokára megda-gadtak, kék foltokkal megteltek, s a járás lehetetlenné vált. Ily állapotban mart. 29-én a kórodába felvétetni kívánkozott.

Jelen állapot. Az alsó végtagokban oly erőtlenség, hogy járni nem képes, kedélye levert, arcza sápadt, sárga, szája szélei szintelenek, étvágya csekély, légzése rövid, sebes, melle nehéz, gyomra és hasa érzékenyek, lábszárjai dagadtak, kemények és feszültek, széles kékes foltokkal, a szájjüregben sem vérzés sem fekélyedés nem tapasztaltatott.

Gyógyszerelés. A kór meghatározása ez esetben igen terhes volt, miután a Scorbutnak sem helyben sem az egész vidéken még ekkor híre sem hallatszott, az említett kórjelek pedig nem nyujtottak oly támpontot, melyből a kór valósága felismertethetett volna. A kór-jelekhez képest adatott e szerint a betegnek Acidum sul-furicum. Aprilis 15-kig az állapot legkevésbé sem vál-tozott; ekkor azonban beállottak minden ok nélkül szúrások a mell mindkét oldalában, a légzés nehezült, fe-küdni csak hanyat birt. érverése sebes, szomj nagy, a külbőr rendkívül melegnek tapintatott. Nehány adag Bryoniára a hőség és szúrások megszűntek, és már 24 óra mulva a beteg az előbbi állapotjában lenni tapaszt-

taltatott. Apr. 22-ig minden további gyógyszereléssel felhagyva, reggel szájfájásról panaszolkodik, mire a szájjüreg megvizsgálatván, az ínyek megdagadtak, érin-tésre vértettek, azonfölül az egész szájpaddás izgatott állapotban volt. Ezen esemény a kór természetéről biz-tos tudomást kölcsönözvén, a beteg rögtön a Scorbut betegek számára rendelt szobába áttétetett, belsőleg *Acidum muriaticum* rendeltetvén neki, mely szer oly ki-tűnő hatást gyakorolt ezen betegre, hogy szája 3 nap alatt meggyógyulván, a lábfájások is fokonként enyhültek, a vérfoltok elenyésztek, az étvágy és az erő mindinkább visszatérték, a beteg arcza pirosodott; ily jólétnek ör-vendezett május 3-káig, a midőn ismét minden tudva levő ok nélkül éjjel oly erős száraz köhögés állott be, hogy a betegnek a megfulladási félelem miatt folyton az ágyban ülni kellett. Egy pár adag *Hyosciamus* után a köhögés két nap alatt megszűnt, s 16-kától kezdve minden további gyógyszerelés nélkül hagyatott. A szenvedések által végkép kimerült beteg ereje csak lassankint tért vissza, június 19-én tehát 83 napi ápolás után mehetett haza családjához.

2. Palyik Gáspár, földmives Hevesmegye kará-sondi illetőségű, 45 éves, ki e telet szintén nagy szük-ségben tölté el. Nehány hetekkel ezelőtt lábszárhaso-gatásokkal betegedett meg, nem sokára lábai megda-gadtak, s temérdek vérfoltokkal borítottak el; köhögés, mell és lágycsírás, orrvérzés kísérték a fentebbi szen-vedéseket.

Jelen állapot. Erős testalkatu, arczsine legkevés-bé sincs megváltozva; nyelve fehér, étvágya hiányzik, szomj nagy, légzés sebes, rövid, szúrásokkal a mell és a lágycsókban, gyomra érzékeny, lábai dagadtak, fe-szültek, és apró vérfoltokkal megtelve, orrvérzése na-ponta gyakran jön elő, ínye sápadt de nem vérző.

Gyógyszerelés. *Bryonia* két nap alatt a köhögést, szúrásokat és az étvágyt alanságot megszüntette, a mi-dőn *China* rendeltetvén a betegnek mind a lábfájások mind a vérfoltok oly sebesen eltávolítottak, hogy ezen beteg 9-ed napi orvoslás után egészséggel bocsátatha-tott utnak.

3. Knizner Verona, gyöngyösi illetőségű, nap-számosné, 30 éves, két gyermek anyja; egész télen férje s gyermekeivel a végső inségnek volt kitéve. Betegsége kezdetét vette hét héttel a kórházban felvétele előtt, négy hétiig szüntelenül fázott, ezután lábai kezdtek megké-külölni, néhány nap mulva pedig vér foltokkal megtelni, és azonnal szájában is fájdalmakat érezni. Apr. 28-kán vétetett fel a kórházban.

Jelen állapot. A beteg bár igen szintelen de kór-ántsem tüntet elé oly szenvedést mint az előbbieket. Ere-je csekély ugyan, de azért felkelhet, és saját szükségeit

végezheti. A szájtüregben egyedül az ínyek vannak meg-támadva, ezek gyuladtak és vérzenek, de a fájdalom mér-sékelt; a lábszárai mindazonáltal igen dagadtak, sok apró vér és szélesb kék foltokkal, ezekben vallja a leg-nagyobb szenvedést. Étvágy jó, légzés rendes, szintén a kiürülések is.

Gyógyszerelés. *Acidum muriaticum*, melyre a javulás naponta észrevehetőbb volt, máj. 9-kig a láb daganaton kívül, minden egyéb kórjelek elenyésztek, ennek folytán minden további gyógyszerelés megszüntetett, s a beteg 44 napi ápolás után egészséggel ment el az intézetből.

4. **Sós János** 60 éves, Hevesmegye, szücsi illető-ségű, két hete hogy szája szélei megdagadtak, s ínye vérzik, Május 21-kén a korodában keresett segedelmet.

Az említett kórjeleken kívül a test egyéb műtétei rendesek. *Acidum muriaticum* használatára 9-el napra egészséggel elbocsátathatott.

(Folyt. követk.)

Észeletek

a gyöngyösi közkórházban 1863. 4-dik év első felében, vagy is 1863. nov. 1-étől 1864. április 30-káig orvosolt betegségekről.

Tüdőlobbal előfordult 6 eset. Kezdődött mindnyá-jánál hideggel, melyre hőség következett, ez alatt fejlődött ki a nehézség a mellben, mely később különböző fájdalom nemeivel volt összekötve. Nehéz, sebes, szorogtatott légzés, majd csak száraz, majd véres, vagy rozsdás köpésekkel párosult köhögés, egyedül lehetséges hanyatfekvés, piros arc, a külbőr égető forrósága, sebes, elnyomott érverés, nagy szomjuság, csekély mennyiségű, és vörös vizelet valának mindig a kísérő jelenségek. A gerjesztő ok valamennyinél meghűtésben találtatott fel. — A gyógykezelés *Aconitum* és *Bryoniával* felváltva történt, és pedig a betegség kezdetétől mindaddig, míg a gyuladás jelenségei cioszolva nem valának; ez egy esetben 5-öd napra, a másik kettőben 8-ad napra következett be, még az első 6-od napra el is bocsátathatott, utóbbiak közül azonban az egyik 16-ik nap, a másik pedig csak 23-dik napra nyerték vissza erejüket és tökéletes egészségüket.

A kórisme mikénti megállapítása és a gyógyszer kezelésnek bővebb értelmezése miatt az egyik kóresetet itt leírjuk, melyről *Jegyzőkönyvünk* 178-dik száma ezeket foglalja magában. Molnár Julianna Nagy Andrásné 35 éves. rk, férjzett, napszámosnő, gyöngyösi születésű, 1864. jan. 31-én e következő kórtüneteményekkel véte-tett fel: Arca piros, szemfeje véres, külbőre forró, ér-verése sebes alig számlálható, nyelve száraz, rendkívül

piros, légzése sebes, rövid, köhögés gyakori, nagy erő között képes kevés véres nyálat kiköpní, hasa puffadt sok szél tartalommal, vizelet kevés, sötét vörös. Feje nehez, szomjusága folytonos, étvágy semmi, melle elnyomult, egyedül hanyat bir fektüdni, beszéd, lélekzet-vétel és fordulat által a mellbe szűrő fájdalmakat érez. panaszok az azonfelül folytonos álmatlanságról; hó szám rendes. A mell vizsgálatnál az egész baloldalon dobhang. a jobbon még tiszta és teljes, ugyan e részén a mellnek hörgés hallatszik. Hlynemü kóiban a beteg nem emlékszik hogy szenvedett volna valaha. Január 31-én *Aconitum Bryoniával* felváltva, 6-ik higit. 5 csep 5 uncia vízbe 2 óránként egy evő kanállal rendeltetett. Nyugodtabb éj, a köpések könnyebben szakadnak fel, de több vérrel vegyültek. Febr. 1-én a láz enyhébb, a légzés szabadabb, kevesebb a szomjuság is. Febr. 2-án a beteg könnyeb-ben foroghat, mélyebb lélekzetet is vehet, a köhögés gya-koribb, a köpések vérnélküliek. A külvizsgálat a baltüdőt szabadabbnak találja, a hang tisztább, hangosabb. Febr. 3-án a javulás folyton halad előre, levesét jó ízűen meg-emészti, vizelete sötét sárga, érverése perezenként 80. Febr. 7-én minden gyuladás jelenségektől ment a beteg. A köhögés azonban nagy mértékben kinozza, a hang és légzés a baltüdőben sem érte még el normális állapotát. A köhögés rohamokban jelent meg, leginkább száraz volt, s oly félelmet okozott a betegnek, hogy a köhögés jelent-kezésénél a mellébe lévő tárgyakba kapaszkodott, ek-ként göresös indulatu is volt. *Hyosciamus* 6-ik higitás Febr. 13-áig a köhögést egészen megszüntette, a beteg e szerint febr. 15-én már egészséggel hagyta el az inté-zetet.

Egy 36 éves nő, ki a tüdő k májasodási időszaká-ban hozott a kórházba, miután még *Carbo veget.* 30-dik higit. megkísértetett volna, 3-ad napra a felvétel után meghalt.

Kettő orvoslás alatt felmarad.

Szívuroklob (*pericarditis*) a mult évről felmaradt egy 16 éves tanuló igen súlyos jobb térd esúzzal; foly-tonos láz, szakadatlan izzadás minden enyhülés nélkül, piros arc, teljes sebes érverés, nagy szomjuság és vég-képeni megmerevedése a jobb lábna jellemzették a szenvedést. Az *Aconitum* és *Bryonia* adagolására fel-váltva a kór sulya gyakran enyhülni látszott, de csak hamar ismét a régi rohammal kiújult. A 16-ik napon hirtelen a légzés nehezbült, erős szivdobogás állott be, s daczára az *Aconitum* és *Bryonia* később *Arsenicum* legszorgalmasabb adagolására a beteg felvétele után 22-dik napra meghalt.

Hashártyalobbal négy egyén vétetett fel. Három közülök meggyógyult, egy orvoslás alatt marad, ennek

élete megtartásához kevés remény van. — Egy 39 éves nőnél chronikus lefolyású volt, mint állítja Hagymáz után fejlődött ki. A fájdalmak kevésbé valának élénkek, de folytonosok, tapintásra mindenkor nevedtek, oldalt a beteg nem fekhett, az egész has területén tompa hangot lehetett észrevenni, az arcza összeesett, láz folytonos, de mérsékelt, hasürülés gyakori, vizenyős, tökéletes étvágytalanság. — A letelepedett izzadmány eloszlatására a Sulfurt választván, ezt jó sikerrel vette, míg később néhány adag Chiná-ra az erő annyira visszajött, hogy felvétele után 57-ik napon egészséggel elbocsátathatott. — Egy másik 22 éves szabadszemélynél lobos indulatúvá fejlődvén ki e szenvedés Belladonna által 13 nap alatt elszlott. A harmadiknál szinte e szerre 8 nap alatt egészség állott helyre.

Méhlob egy volt. A 19 éves nő, ki kicsapongó élete miatt több idő óta a méhszáj keményedésében sínylik, meghűtés, és megerőltetett közöslések után ezen körjellekkel vétetett fel. Erős nyomó, és toló fájdalmak a medence fenekében, melyek a hátgerinczig terjednek. A fájdalmak, nyomás, mozgás, szék és vizzellet ürítés alkalmával nevednek, a méh egy gömbölyű test gyanánt tapogattatik; a láz mérsékelt, a méh hüvelykéből genyes nedv választatik el. Hószám rendes. Belladonna használatára a lobos tünetnyek elszlottak, a méhszáj keményedés miatt Clematis adagoltatott nevezetes javulással.

Herelob három került orvoslás alá. Ketteje ütés által származott. Arnicaival belsőleg, külsőleg hidegviz borongatással orvosoltattak, az egyik 7-ed nap, a másik 8-ad nap elbocsátathattak. A harmadik eset bujakóros takár következtében támadt. Mercur. sol., később a here keményedése tapasztaltatván, Clematis által a tökéletes gyógyulás 24 nap alatt bekövetkezett.

Két czombfej-ficzamodásnak sikeres visszatétele.

Tudjuk azt, hogy a czombfej-ficzamodásnak helyretétele a sebészknél a legnehezebb ficzamodások műtétele közé tartozik; — tudjuk azt is, hogy az izmok sokasága és erőssége a nyujtást igen nehezíti, különösen ott hol egy sebész maga van, eként szakértő segítségével nem rendelkezhet, mert a czomb nyak alá, mint felkar, vagy álkapocs stb. ficzamodásoknál semmi fizikai emeltyűt nem használhatunk. — Ha czombfej-ficzamodás jön a sebész kezelése alá, ekkoríg nyujtás és a czombfej nyomása által tanultuk azt helyre hozni; tanuló koromban Pesten egy három hetes hát és felfelé (mi leggyakoribb eset) lévő ficzamat láttam nyujtási eljárás szerint csigacsín segedelmével, szerencsésen helyre tétetni: de mennyi fáradsággal a sebész, és mennyi szenvedéssel a beteg részéről, mert a beteg testét

négy öt segéd rögzíti kitelhető erővel az ágyban vagy földön; a mint a legezédirányosabb ut mutatkozik, négy vagy hat huzza a lábat részint a bokánál, részint térden felül összekötött kendőkkel vagy lepedővel, (értve azt ott, hol csigacsín nincs) mert valóban nagy erő kívánatik, ha azt akarjuk, hogy a négy fejű czombizmot, a szabó izom, a karesu czomb izom, czomb közelítő izom, hosszú, rövid, nagy közelítő, és valamennyi csípizmoknak összehuzódását meglankasszuk, maga a mütő pedig egész erejével a czombfejét helyre nyomja, és ha sikerült ily mütétel, — izzadt homlok diadallal hagyá el a már annyira elkinzott beteget az orvos, bár fáradságának sikere bőven megvan jutalmazva.

Magam is ezen eljárást a mint tanultam, és láttam, követtem, de mivel elegendő értelmes és ügyes segédekkel nem rendelkezhettem, a czombfej-ficzamodásnak hát- és felfelé helyre tevését, mindenesetre helyre hozni igyekeztem, de hasztalan volt minden nyujtás, minden nyomás, semmi eredményre nem juthattam, és már a beteget elhagyni készültem, hogy majd más napra nagyobb és értelmesebb erőről gondoskodni fogok; — véletlenségből azon gondolatra jutottam, hogy ha én a lábát, mel- és föltel- emelem, a derekát a betegnek egy ember erő által rögzitem, a négy fejű szár feszítő, a szabó izom, a czomb közelítő, és csíp izmok erejét és összehuzódását mint legerősebb izmoknak megsemmítem, a többi izmok erejét egy kis ügyességgel magam is legyőzöm, ez által a czombfej a felső helyzetéből az ízvápa porcz ajka körül lefelé egész a vágányig lejön. — ezt megkísértem, miután a czombfej már a vágánynál volt, csekély egyformán huzó, rögtöni fel és befelé fordítás által a legnagyobb örömemre csattanás között helyre tétetett.

Ezen eljárás szerint egy év óta, már kétszer volt szerencsém, a czombfej hát és felfelé való ficzamat, a legnagyobb megelégedésem között sikeresen e két egyénél tapasztalni.

1. **Haffler János** 24 éves bognár segéd, gyöngyösi születésű, 1863-dik évi aug. 10-én vétetett fel a gyöngyösi kórodába, miután két nappal ezelőtt egy padlós hidról történt leesése következtében származott a jobb czombfej-ficzamodása.

A felvételi napon e következők észleltettek:

Az egyén jól táplált erős test alkatu, láz nélkül. A jobbláb feje befelé a ballába felé fordulva, ugy annyira, hogy a jobbláb hüvelykujja a balláb belbokat egyenes mérés által érinti, a jobbtérd a baltérd felett egy hüvelyknyire felebb helyezve, a jobbfar dagadt, ferde idomot mutatott; a legcsekélyebb nyomásra élénken fájdalmas, erősebb nyomásra és vizsgálásra kitünt, hogy a czombfej kifelé irányzott helyzetben van.

Az egész tag rövidülése, a czombfej kifelé állása, szóval az egész tagnak ferde befelé álló iránya, a kórhatározatot világosan kimutatta, hogy itt hát és felfelé való czomb-fizam van jelen.

Ezen egyénnél először a nyújtást alkalmaztam, de mivel czélhoz épen nem vezetett, a lábat mel és fölfelé fordítás által, a mint azt fellebb leirtam sikeresen visszahoztam, és három napi hideg borongatások, melyek Arnicával kevertettek használata után, nem különben az Arnicának belső adagolása mellett, a beteg lábára állni már tudott, és néhány nap után egészségesen bocsájtotta el.

3. **Czete Mária** 8 éves gy.-halászi születésű árva, ezelőtt két héttel eleesés következtében származott nála a bal czombfej fizamodása, a gyöngyösi kórodában 1864. május 8-án vétetett fel.

A felvételi napon vizsgálat alkalmával a ballábnak fekvése és rövidülése, valamint a czombfej helyzete világosan mutatta, a balczomb-fizamot, mit ismét egy házi szolga segedelmével, ki a testet rögzítette helyre tettem az előbb megnevezett mód szerint. A helyretevés után félkörös mozgásokat próbáltam tenni a lábszárral, mire csont töréshez hasonló recsegés hallatszott az izvápában, mit az előremet és képződött porcodosás idézett elő; ezen leányka négy napi Arnicával kevert jeges borongatások alkalmazása után, a nevezett gyógyszer belső alkalmazása mellett felállott, és napról-napra jobban járni kezdett, még két hétre tökéletesen meggyógyult.

Kúsz Máté,
kórházi segéd-orvos.

Könyvismertetés.

Die Grundgesetze der Physiologie, Pathologie und homöopathischen Therapie von Dr. v. Grauvogel. Nürnberg, Verlag der Friedr. Korn'schen Buchhandlung. 1860.

(Vége).

A 2-ikra. A visszaeszmelés (reflexio) és az indok az itélő tehetségnek alapjai, de azért soha sem észszerttek, sőt a tapasztalási anyag is, azon értelemben, mint azt a mi tudós tanárunk felállítja, nem észszertű, hanem csak gyűjteménye a tényeknek, melyeknek tudományos bece csak azon esetben van, ha az eseményeknek törvényszerű lefolyásával hoztathatjuk összhangzásban. Mivel azonban a physiologiai gyógytanak legkimerítőbb kórisémje sem foglal magában természet-törvényt, hogyan lehetne ezzel a tapasztalás által gyűjtött anyagot összeköttetésbe hozni? Semmiféle theoria, legyen az élet- vagy kórtani, nem fog engemet a viszonyhatás törvényének azon alakjára vezérelni, melyből valamely feldiesért gyógyszernek az összesen gyűjtött tapasztalati anyag és az élő test közötti összeköttetéseit felismerjem. E szerint e

helyen észszertű indokról szó sem lehet, mely képes legyen eljárásomat a betegágnál igazgatni.

A physiologiai gyógytannak ekként van terapiája, melynek észszertűségét azonban meglehet tagadni, és nincs egyéb támpontja, mint az esetlegesség, és a valószínűség; a legkedvezőbb esetben tehát egy empyrikus és tökéletlen inductió, vagy tekintélyekben helyezett bizalom, s így minden gyógyeljárása egy Nonsens.

No de tekintsük magát a gyógyítási eljárást. — Wunderlich tanár fenidézett kiadásában, a physiologikus rendszer észszertű gyógyjelentéseit több alosztályzatban emeli ki, és gyakorlati példákkal ismerteti meg. 1-ór oly eljárást nevez észszertűnek, mely a testben rejtett kórokat közvetlenül kiirtja, p. o. a közönséges galandócszt (szalagféreg) vagy egyéb termetnyt, mely visszatarthatatik, és a gyógyulást hátráltatja sat.

Annak eltávolítása által a mi visszatarthatatik, és a gyógyulást hátráltatja, egyedül egyes körtinemények palástolása érthetik el, de a Wunderlich és követői által reményelt közvetlen gyógyulás elértetni nem fog; ugyanis a szalagféreg nem egyedüli oka a betegségnek, hanem a köresetnél azon egyéni hajlam is tekintetbe veendő, melynek befolyása által a szalagféreg támadt, különben minden ember, kinek ivó kutja valamely sertés öl közelében fekszik, szalagféreg kórban esnék, ép úgy a család több tagjai, de nem mindnyájan. E szerint a szalagféreg eltávolítása által a gyógyulás nincsen befejezve, e kör nincs megszüntetve, s így eme gyógyítási mód által a fenlevő akadály sincs elhárítva. Csak akkor, ha a test hajlamát különösen a belek műtételét rendeztük, fosztjuk meg a szalagférget az ő életétől, és a visszatérést vagy újabbak általi szaporodást, állandóan megszüntetni. — Ugyanezen észrevétel alá esnek a nevezett tanár által ajánlott hánytatók, hashajtók, izzasztók, sat. nem különben azon eljárási módok, melyeket azon tárgy 3, 4, 5, 6 és 8-ik osztályozásiban felment.

Wunderlich várományos gyógymódjának, (methodus expectativa) melyet szintén az észszertű eljárások közé soroz, nincs egyéb értelme, mint ugyancsak a palástoló rendszereknek általában, ezekből tehát valóságos gyógyítások nem származhatnak.

E rejtélyes zavar, mely a physiologiai gyógytanban foglaltatik, mint már fentebb is említve volt, a tökéletlen, az empyrikus és az észszertű következtetési záradékok különböző érvényességeinek félreismerésén alapszik, azonfelül az önkényes reflexiók felállításában. Ily ismereti fogalmak által mindent észszertűnek, vagy mindent empyrikusnak nevezhetünk a mint t. i. akarjuk, és a mint épen mentségére vagy kárhözváltására valamely eljárásnak saját érdekünk következtében megkivántatik.

Ha a physiologiai gyógytan saját működéseiről és eljárásiról számot venni akar, mindenekelőtt minden reflexiót mellőzzön.

Igy p. o. midőn ezen gyógytan egy önkényes nem bürkület után származott idült a gyvizkór orvoslását eszközözi, mindenekelőtt egy az agyvizkórhoz hasonló physiologikus typut keres fel, annakutána megvizsgálja a vizkóros folyadékot vegytanilag, nem különben a vérmentiségét is; és mind ezen vizsgálódásaiból mily reflexiót állít fel az agyvizkór gyógyítására? Az eredménynek egyike sem talál alkalmazást. Az egyik az agygyomraiban létező vizgyűjteményt gyógyeljárása

fő tárgyaül tekinti, és digitalist, cantharidest, squillát rendel, hogy ekként a vizkiürítését a vesék által eszközölje; a másik e czélra a beleket találja alkalmasabbaknak s rendel Elateriumot, Colocynthist; míg a harmadik erősítő szereket ajánl, és ad Chinát, vagy vasszereket.

Ily eljárásáról a physiologiai gyógytan azután azt állítja, hogy számot tud adni működéséről, de hol találta fel hasonló eljárás mellett az észszerű következtetés, az észszerű gyógyítás?

Ép a physiologiai gyógytan maga tanítja, miszerint a kórok a művelet és táplálást (functio et nutritio) megháborításából erednek. Teendője közé tartozott volna ekként nem csak a műveleti megháborodásokat megvizsgálni, és ennek alapján az agyvizkört, mint ez a mai tankönyvekben hibásan fordul elő a vizkórok sorában helyezni, hanem a táplálati megháborításokat is tekintetbe venni, melyhez már az agyvizkór és a hasadt gerincez (spina bifida) nedveinek összehasonlított tulajdonsága kielégítő vezérfonalat nyújtott volna. Keresünk fel ennek folytán a hasadt gerincez és az agyvizkór közötti általános hasonlatosságot, vizsgálódásunk bizonyosan oda fog vezetni, miszerint mind a két körnem csontszövet szenvedésekkel van párosulva, melyek a hiányzó táplálati anyagból vagyis a vilanysavas mészéleg (phosphorsaurerkalk) fogyatkozásából erednek.

E szempontból az agyvizkór tünetei, és annak természetét más fogalmat szerettek volna. A physiologiai gyógytan követője e körnemnek az okát a csontszövet hiányos táplálataban fedezendő fel, melynek következtében a koponya csontok sem fejlődni, sem egyesülni nem bírnak, tehát egymástól a csontkapocs hiánya miatt elválnak; minthogy pedig az agy az ő állományában tres tért nem ttr el, a szervezet legfontosabb szabályzója a víz van hivatva arra, hogy a hiányt kipótolja, az üreget kitöltse.

Ily különböző kísérletek után nyert eredményekből és vizsgálódásokból folyik azon következmény, hogy miután az agyvizkórban a csontszövetben a vilanysavas mészéleg hiányzik, ez pedig a táplálékokból, vagy az emésztő életművek megváltozása, vagy megromlott tápszerek miatt, nem a kívánt mennyiségben szállítatik; eszerint minden tünetek, melyek az agyvizkórban elő fordulnak, ez okból magyarázthatnak meg. Ennek folytán a betegnek a természettörvények alapján villanysavas mészéleg adagolandó.

Ez volna annakutána az észszerű inductio és gyógyjelentés; a vezérelv a táplálást törvényére, ez pedig a gyógyszerre vezetne.

A physiologiai gyógytan több párthivei előtt a vilanysavas mészéleg hatása az agyvizkórban tapasztalás útján ismeretes. De minthogy ők mindég azon egy törvényt t. i. a mennyiségi okilagosságot követik, eszerint azon gyógyszernek, melynek befolyásából valamely kórban kedvező fordulatot tapasztalnak, folytatását addig ajánlják, míg a gyógyulás végrehajtatik, s így magukat a legjobb eredményektől fosztják meg. Így adagolják az említett gyógyszert az agyvizkórban folytonosan, ha bár a kedvező hatás világosan észleltetik is, sőt mivel kedvező fordulatot tapasztalnak, hogy t. i. a kisdedek étvágya megjavul, a szomjuság és hasmenés megszűnik, hányás és hasfájás nem tér vissza, a koponya csontok fejlődése szemlátomást észrevétetik, ép ez okból folytatják a gyógyszert, néha még emelkedett adagban is. De ép ezen eljárás által az előbbi fogyatkozása a vilanysavas mészélegnek szük-

ségképen felesleggé válik, s mihelyt a gyermekek e szerrel túltömötnek, álmélkodnak ezen urak, hogy a gyermekek ismét a gyomorszájához kapkodnak, minden eledelt kihánynak, a hasmenés visszatér, láz jelenik meg, a kutacsok szétnyílnak, a koponya területe újra nő, az agyjelenetek, fulladás, fényiszony, álmatlanság, gyomorlágulás, hypokratikus arc, szóval minden azon körtümenyek, melyekből előbb a vilanysavas mészéleg hiányosságát felfedezték újra bekövetkeznek. Miután eszerint e hathatós gyógyszert azon nyers tapasztalati törvény nyomán, miként hasonló esetekből hasonló eredményt várnak, vagy csak egyes tekintélyek ajánlata folytán alkalmazzák, így az előbbi állapot visszatérését maguknak megmagyarázni nem tudják, ezenfelül pedig azon álokoskodásban merülnek el, hogy az adag még talán kicsiny volt, tehát még nagyobb felesleget okoznak, mely szükségképen a halálra vezet. Ha tehát a szokásos vezérelvük helyett, egy észszerű következtetés vezérelte volna őket a gyógy jelentés és gyógykezelés megalapításában, azon esetben nem csak a vilanysavas mészéleg egyedüli hasznos hatását tisztán átlátják, hanem a visszaesés első jeleinél, ha nem előbb, a felesleges mennyiségben foglalt felesleges mineműség ártalmas hatását belátva, a gyógyszer adagolást félben hagyják, és kimunkálódni engedik. — Az ő gyógyterveik ezekszerint jellemezve vannak, ők cselekvőleg akarnak működni, hogy a test magát szenvedőleg viselje és engedélyességre kényszerítették. De a test ezt tenni nem akarja, vagy inkább változhatlan törvényei szerint azt nem teheti.

Végre még a tudós tanár hetedik egyenes gyógymódjáról, a külön szerekről, melyet ő „specifisch empyrische neutralisation“ név alatt ismertet, hol a váltóláz ellen Kinált (Chinint) hozzá fel például, kell említést tenni.

E fogalom különleges (specifisch) a természeti bölcsészeti iskolájából kölcsönözöttetett a gyógytanba s mind e mellett a szó értelmezését szakadatlanul a gyógytanba igyekeznek keresni. Minden létező test erejének lényege abban áll, hogy más testnek állapotát képes megváltoztatni, s e mellett maga is változást szenved. Az ekként származott kölcsönös változásoknak összege annakutána viszonyhatásnak neveztetik, s így két testnek és az ezekben foglalt erőnek viszonyhatása csak egyetlen egy, eszerint különleges tulajdonnal és alakokkal is bír, mely ismét fokmértékre nézve különbözik. Ebből következik, hogy nem a kinal magára nézve különleges, hanem csak azon tekintetben neveztetetik ilyennek, a mennyiben a viszonyhatás alakjára nézve érintkezésbe hozatik a testtel. Bár ez fokmérték szerint változhatik, de ez azért a különlegességet nem csorbitja meg. A kinal tehát ép úgy neveztetetik csak specificeumnak, mint minden egyéb test, a mennyiben különmeműleg viseltetik bizonyos test részekhez, és ezeket magához vonja, vagy hasonneműleg, és ezeket magától eltasztja.

E fogalom tehát specifikus gyógyszer, viszonylagos összeköttetést fejez ki a gyógyszer és a testrészek között, melyet tapasztalás útján physiologikus gyógykísérletek által kell felfedezni. Némely testrészek ezen összeköttetést el nem fogadják, mások magokhoz vonják, ismét mások maguktól visszautasítják, és pedig mindenkor megfordítva. Így p. o. vannak oly különleges váltóláz alakok, melyek a fentebbi okokból kinal által gyógyíthatatlanok csak meg, és pedig azoknak fokukhoz képest a megfelelő mennyiségével a kinalnak. Ellenkezőleg találkoznak nagy számmal oly váltóláz alakok, melyek körtü-

neményei akként vannak jellemezve, hogy nem a kinal hatás-köre alá tartoznak, és ezek kinal által nem is fognak meggyógyíthatni; lehet ugyan ilyeneket is rövid időre elfojtani, de mindenkor csak az általános egészségi állapot kárára, mert vagy visszatér a váltóláz ismét, vagy utóbetegségeket sztl.

Ha mi a specificatio törvényét a physiologiai gyógytan oktatása szerint, — mely a hánytatót is, mivel majdnem esalhatatlanul hányást okoz, a specificumok sorába helyezi, — szintén oly hibásan értelmeztük, ez esetben az okilagos törvényt is hibásan fogjuk alkalmazni, és azt fogjuk hinni, hogy az adag kicsinysege oka az eredménytelenségnek. Ily esetekben tehát a kinal adagát fogjuk szaporítani, és csak véletlenül azon észrevételt tenni, hogy a váltóláz el nem marad, sőt vizkór, tüdővész, s egyéb súlyos szenvedések állanak be; mivel a kinal az ő erős hatása következtében, mely a mennyiség szaporításával természetesen nekedik, nagyobb adagokban és tartós használat után, mint a physiologiai gyógytan elvei szerint makacs esetekben rendeltek, az előszámlált kórokat, melyek tapasztalás szerint a kinalnak viszonylatlagos erejénél fogva a testre összekötötésben vannak, szükségképen előidézni kellett. A kinal ezekszerint nem specificuma minden váltóláznak, hanem egyedül azon specificus alakjainak, melyekhez viszonylagosságban áll.

Időjárás és közegészségi észleletek június havában.

Június hónap rendkívüli változó időjárással folyt le. Hol rekedt hőség, hol hűves lég, gyakori eső és szelekkel felváltva észleltettek.

A közegészségi állapot mind a mellett kedvezőnek nevezhető. Az uralkodó kórok általában eszűs, hurutos jellegűek. Hagymáz gyakorta fordult elő. Ujabb stily-esetek e hóban nem tapasztaltattak. Az elhaltak száma az egész városban 66, 33-mal kevesebb a múlt hónapnál, ezek között férfi 37, nő 29.

A kórházban orvosoltatott e hóban beteg 92, 37-el kevesebb mint a múltiban, kik között volt: ingyenes 80, önkénytelen fizető 10, czebbeli 2. — Férfi 53. Nő 39. Meggyógyult 40, meghalt 10, felmarad 42. Kórházi feűesedés előfordult 3, egy elhalt, 2 meggyógyult, — vizkór 7, hagymáz 3, pokolvar 1, torok bõrkés 1.

Arcvizirák 1, esonttörés 1; azonfelül néhány gyuladások, eszűs hurutos bántalmak, és sérülések nevezetes számmal.

A súlymérõ legalacsonyabb állása volt e hóban 336", legmagasabb 339" — középállása eszerint 337". A hévmérõ legalacsonyabb állása volt június 17-kén + 14° legmagasabb június 16 kán délben + 28° R. — Egészen tiszta nap volt 11, borult 12, eső 10. Szelek iránya: D. 2. — DDny 4. — Dny. 11. — DDK. 1. — K. 2.

HIRDETMEŒY.

1-3.

Ujabban felfedezett

Gömörmege Csiz helység határában lévõ iblant és búzenyt (Brom und Jod)

nagy mérvben tartalmazó

1862. év télelõ 5-én a szomolnoki es. kir. bánya-, erdõ- és földmívelési igazgatóság 2682. sz. folytán t. Felix Antal kohõfõnök ur a csizi ásványviz vegytani megvizsgálására kitledtven, ezen vizgálat azt eredményezte: miszerint a csizi ásványviz jelentékeny iblant (Jod) és búzeny (Brom) tartalmánál fogva Europa e nembeli legjelesebb forrásai mellé mltán helyezhetõ.

A csizi ásványviz pontos vegytani felbontásával jelenleg Dr. **Thán Károly** ur egyetemi tanár foglalkozik, és a munkálatok e tekintetben már annyira elõhaladtak, miszerint kijelentette: **hogy a csizi ásványviz jelentékeny iblant (Jod) és búzeny (Brom) tartalmánál és egyéb alkotórészeinél fogva egyike a legjelesebb ásványvizeknek.**

Bizonyítványok:

A csizi gyógyforrásnak a pesti kir. egyetemnél folyamatban levõ eddigi vegybontásából kittedik, hogy oly gyógyhatányt kepez az. mely a halli, kreutznachi stb. iblantartalmu gyógyvizekkel mtködésére nézve azonos, — Pesten 1864. aprilis 28 án.

Dr. **Balassa** s. k.

m. kir. egyetemi tanár.

Az eddigi vizgálatok nyomán jod és brom tartalomra gazdag csizi viz általában javaltatik, és kórházi mint magán gyakorlatomban is igen sikeresnek bizonyult: 1-õr: A görvélykór minden alakjában, a mirigy besztródésektõl egész a esontbántalmakig. 2-õr: A heveny lobok után visszamaradt lobterményeknél a mirigyek szervekben, iztlekben és esonthártyában. 3-õr: Különféle szervek tultengéseinél és daganatainál, valamint az ezektõl feltételezett fehér folyásnál. (Külsõleg is

alkalmazva). 4-er: A másod- és harmadlagos bujakórban, kitledõsen higany használatata után. 5-õr: Buja- vagy görvélykóros eredetû bõrbajok ellen. 6-õr: Az idõlt eszû és köszvény több alakjaiban. — Kelt Pesten, májushava 1-én 1864.

Dr. **Kovács Sebtestény Endre** s. k.

orvos seb. tudor, a budapesti orvosegyetelnõke, a sz. Róehus kórház elsõd orvosa stb.

A esizi ásványviz dr. Than K. egyetemi tanár ur vegybontása szerint brom s jod elemeket jelentékeny mennyiségben tartalmazván ugyanazon betegségek ellen alkalmazható, melyeknél az Adelheit Hall s Kreutznach gyógyvizei javaltatnak. Ezek szerint fõkép a következõ betegségeknel lehet a esizi viz használatából jó eredményt várni 1-õr: A görvélyes mirigydagok s fekélyek, továbbá ugyanazon jellemû kttegek, takárok, esontbántalmakban. 2-õr: A mch-, petefészkek, a dtilmirigy, s a herékben lob után visszamaradt lobtermények, ugy a nevezett keményedések elhárítására. — Bujakóros esonthártya, esontbántalmaknál.

Dr. **Wagner János** s. k.

a gyakorlati orvostan r. tanára.

A esizi ásványviz kapható:

Pesten: *Tanner János ásványviz kereskedésben ráczai utca 1. szám alatt.***Aradon:** *C. H. Walfisch s. fia.***Debreczenben:** *Gerény és Hannig füszerkereskedésben.***Nagy-Kállón:** *Szűcs János unál.***Miskolczon:** *Spuller A. és Gross Leon unaknál.***B-Gyarmaton:** *Felsenberg H. unál.***Ipolyháson:** *Bereczeller M. kereskedõ unál.***Jolsván:** *Maléter Albert gyógyyszerész unál.***Nyiregyházán:** *Bretalan Pál gyógyyszerész unaknál.*

Ára 25 üvegnek begöngyölve (emballagó) 6 forint o. ó.
Megrendelések elfogadtatnak alolirtnál, és pontosan tova szállítatnak

Blumenthal József,

tulajdonos, lakik Pusztaszabadkán, u. p. Rimaszombat.

Egerben, 1864. Nyomatott az érseki lyceum könyv- és könyvnyomdájában.